

Załącznik 1

Wykonanie ekspertyz przyrodniczych dla obszarów: Dolina Dolnej Baryczy PLH020084, Dolina Oleśnicy i Potoku Boguszyckiego PLH020091, Góry Złote PLH020096, Kielczyn PLH020099, Kozioróg w Czernej PLH020100, Kumaki Dobrej PLH020078, Lasy Grzędzińskie PLH020081, Łęgi koło Chałupek PLH020104, Łęgi nad Bystrzycą PLH020103, Modraszki koło Opoczki PLH020094, Pieńska Dolina Nisy Łużyckiej PLH020086, Stawy Karpackie PLH020075, Sztolnia w Młotach PLH020070, Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie PLB020010, Wzgórza Niemczańskie PLH020082, Źródła Pijawnika PLH020076 w ramach realizacji projektu nr POIS.02.04.00-00-0193/16, pn.: „Opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000”

OPIS PRZEDMIOTU ZAMÓWIENIA

I. Opis przedmiotu zamówienia

1. Zamówienie obejmuje opracowanie ekspertyz przyrodniczych na potrzeby sporządzenia planu zadań ochronnych dla 16 obszarów Natura 2000 (zwanymi dalej ekspertyzą), w szczególności:
  - 1) sporządzenie harmonogramu prac terenowych,
  - 2) wykonanie inwentaryzacji przyrodniczych przedmiotów ochrony wskazanych obszarów Natura 2000 w obrębie terenu położonego poza gruntami Skarbu Państwa, znajdujących się w zarządzie Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, zwane dalej PGL LP (obszary ekspertyz zostały przedstawione na mapach, stanowiących załącznik D specyfikacji);
  - 3) opracowanie wyników inwentaryzacji z uwzględnieniem:
    - a) oceny stanu ochrony przedmiotów ochrony,
    - b) identyfikacji i opisu istniejących i potencjalnych zagrożeń,
    - c) ustalenia celów działań ochronnych,
    - d) wskazania działań ochronnych,
    - e) opis propozycji ustaleń i wskazań do dokumentów planistycznych,
    - f) opis wskazań do monitoringu;
  - 4) wykonanie map wg „Standardu danych GIS w ochronie przyrody” i przedłożenie Zamawiającemu wersji elektronicznych map (JPG lub PDF) oraz plików ESRI shapefile w układzie PL-1992;
  - 5) sporządzenie projektu aktualizacji Standardowego Formularza Danych (SDF);
  - 6) udział w spotkaniach Zespołów Lokalnej Współpracy (ZLW):
    - a) udział w maksymalnie 2 spotkaniach ZLW (w zależności od zapotrzebowania),
    - b) przygotowanie i przedstawienie wkładu merytorycznego na spotkania (np. w formie prezentacji, referatu, opracowania treści materiałów dla uczestników itp.),
    - c) pełnienie funkcji merytorycznego eksperta z dziedziny ekspertyzy.
2. Zamówienie obejmuje opracowanie ekspertyz dla następujących obszarów Natura 2000:
  - 1) Dolina Dolnej Baryczy PLH020084 o pow. 1321,9 ha, co stanowi 41,70% całości powierzchni obszaru;
  - 2) Dolina Oleśnicy i Potoku Boguszyckiego PLH020091 o pow. 702,5 ha, co stanowi 62,80% całości powierzchni Obszaru;

- 3) Góry Złote PLH020096 o pow. 1980,7 ha, co stanowi 27,78% całości powierzchni Obszaru;
  - 4) Kiełczyn PLH020099 o pow. 2,8 ha, co stanowi 100% całości powierzchni obszaru;
  - 5) Kozioróg w Czernej PLH020100 o pow. 120,2 ha, co stanowi 84,17% całości powierzchni obszaru;
  - 6) Kumaki Dobrej PLH020078 o pow. 1127,3 ha, co stanowi 53,84% całości powierzchni obszaru;
  - 7) Lasy Grędzińskie PLH020081 o pow. 1154,4 ha, co stanowi 37,39% całości powierzchni obszaru;
  - 8) Łęgi koło Chałupek PLH020104 o pow. 13,7 ha, co stanowi 10,77% całości powierzchni obszaru;
  - 9) Łęgi nad Bystrzycą PLH020103 o pow. 987,6 ha, co stanowi 47,33% całości powierzchni obszaru;
  - 10) Modraszki koło Opoczki PLH020094 o pow. 18,7 ha, co stanowi 59,55% całości powierzchni obszaru;
  - 11) Pieńska Dolina Nysy Łużyckiej PLH020086 o pow. 1239,2 ha, co stanowi 52,65% całości powierzchni obszaru;
  - 12) Stawy Karpnickie PLH020075 o pow. 157,3 ha, co stanowi 74,44% całości powierzchni obszaru;
  - 13) Sztolnia w Młotach PLH020070 o pow. 6,6 ha, co stanowi 53,22% całości powierzchni obszaru;
  - 14) Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie PLB020010 o pow. 15527,8 ha, co stanowi 49,17% całości powierzchni obszaru;
  - 15) Wzgórza Niemczańskie PLH020082 o pow. 675,6 ha, co stanowi 20,86% całości powierzchni obszaru;
  - 16) Źródła Pijawnika PLH020076 o pow. 157,4 ha, co stanowi 100% całości powierzchni obszaru.
3. Przedmiot zamówienia podzielony jest na 24 następujące zadania częściowe:
- 1) zadanie N1_S - wykonanie ekspertyzy siedliskowej w obszarze Natura 2000 Dolina Dolnej Baryczy PLH020084, Kozioróg w Czernej PLH020100, Pieńska Dolina Nysy Łużyckiej PLH020086;
  - 2) zadanie N2_S - wykonanie ekspertyzy siedliskowej w obszarach Natura 2000 Dolina Oleśnicy i Potoku Boguszyckiego PLH020091, Kumaki Dobrej PLH020078, Lasy Grędzińskie PLH020081, Łęgi nad Bystrzycą PLH020103;
  - 3) zadanie N3_S - wykonanie ekspertyzy siedliskowej w obszarach Natura 2000 Góry Złote PLH020096; Łęgi koło Chałupek PLH020104, Sztolnia w Młotach PLH020070;
  - 4) zadanie N4_S - wykonanie ekspertyzy siedliskowej w obszarach Natura 2000 Modraszki koło Opoczki PLH020094; Wzgórza Niemczańskie PLH020082
  - 5) zadanie N5_S - wykonanie ekspertyzy siedliskowej w obszarach Natura 2000 Stawy Karpnickie PLH020075; Źródła Pijawnika PLH020076;
  - 6) zadanie N6_Ch - wykonanie ekspertyzy chiropterologicznej w obszarze Natura 2000 Dolina Dolnej Baryczy PLH020084, Pieńska Dolina Nysy Łużyckiej PLH020086;
  - 7) zadanie N7_Ch - wykonanie ekspertyzy chiropterologicznej w obszarze Natura 2000 Dolina Oleśnicy i Potoku Boguszyckiego PLH020091, Kumaki Dobrej PLH020078, Lasy Grędzińskie PLH020081, Łęgi nad Bystrzycą PLH020103;
  - 8) zadanie N8_Ch - wykonanie ekspertyzy chiropterologicznej w obszarze Natura 2000 Góry Złote PLH020096, Wzgórza Niemczańskie PLH020082;

- 9) zadanie N9_Ch - wykonanie ekspertyzy chiropterologicznej w obszarze Natura 2000 Kiełczyn PLH020099, Sztolnia w Młotach PLH020070;
- 10) zadanie N10_H - wykonanie ekspertyzy herpetologicznej w obszarze Natura 2000 Dolina Dolnej Baryczy PLH020084, Pieńska Dolina Nysy Łużyckiej PLH020086;
- 11) zadanie N11_H - wykonanie ekspertyzy herpetologicznej w obszarach Natura 2000 Dolina Oleśnicy i Potoku Boguszyckiego PLH020091, Kumaki Dobrej PLH020078 Lasy Grędzińskie PLH020081, Łęgi nad Bystrzycą PLH020103;
- 12) zadanie N12_H - wykonanie ekspertyzy herpetologicznej w obszarze Natura 2000 Stawy Karpnickie PLH020075;
- 13) zadanie N13_T - wykonanie ekspertyzy teriologicznej w obszarze Natura 2000 Dolina Dolnej Baryczy PLH020084, Pieńska Dolina Nysy Łużyckiej PLH020086;
- 14) zadanie N14_T - wykonanie ekspertyzy teriologicznej w obszarach Natura 2000 Dolina Oleśnicy i Potoku Boguszyckiego PLH020091, Lasy Grędzińskie PLH020081, Łęgi nad Bystrzycą PLH020103;
- 15) zadanie N15_T - wykonanie ekspertyzy teriologicznej w obszarze Natura 2000 Góry Złote PLH020096, Wzgórza Niemczańskie PLH020082;
- 16) zadanie N16_T - wykonanie ekspertyzy teriologicznej w obszarach Natura 2000 Stawy Karpnickie PLH020075, Źródła Pijawnika PLH020076;
- 17) zadanie N17_E - wykonanie ekspertyzy entomologicznej w obszarze Natura 2000 Dolina Dolnej Baryczy PLH020084, Kozioróg w Czernej PLH020100, Pieńska Dolina Nysy Łużyckiej PLH020086;
- 18) zadanie N18_E - wykonanie ekspertyzy entomologicznej w obszarach Natura 2000 Dolina Oleśnicy i Potoku Boguszyckiego PLH020091, Kumaki Dobrej PLH020078;
- 19) zadanie N19_E - wykonanie ekspertyzy entomologicznej w obszarze Natura 2000 Góry Złote PLH020096, Modraszki koło Opoczki PLH020094, Wzgórza Niemczańskie PLH020082;
- 20) zadanie N20_E - wykonanie ekspertyzy entomologicznej w obszarze Natura 2000, Lasy Grędzińskie PLH020081, Łęgi nad Bystrzycą PLH020103;
- 21) zadanie N21_E - wykonanie ekspertyzy entomologicznej w obszarach Natura 2000 Stawy Karpnickie PLH020075; Źródła Pijawnika PLH020076;
- 22) zadanie N22_I - wykonanie ekspertyzy ichtiologicznej w obszarze Natura 2000 Dolina Dolnej Baryczy PLH020084, Dolina Oleśnicy i Potoku Boguszyckiego PLH020091, Łęgi nad Bystrzycą PLH020103;
- 23) zadanie N23_I - wykonanie ekspertyzy ichtiologicznej w obszarze Natura 2000 Góry Złote PLH020096, Stawy Karpnickie PLH020075, Wzgórza Niemczańskie PLH020082;
- 24) zadanie N24_O - wykonanie ekspertyzy ornitologicznej w obszarze Natura 2000 Sudety Wałbrzysko – Kamiennogórskie PLB020010.

II. Termin realizacji zamówienia

Zamówienie realizowane będzie w następujący sposób:

1. Do **30 dni od podpisania umowy** – opracowanie i przedłożenie do siedziby Zamawiającego harmonogramu prac terenowych, uwzględniającego metodykę, oraz wykazu przedmiotów ochrony objętych ekspertyzą w granicach obszaru Natura 2000 (z zastrzeżeniem, że ich lista może ulec weryfikacji w toku prac) oraz opracowanie i przedłożenie do akceptacji Zamawiającego eksperckiej metodyki inwentaryzacji chiropterologicznej w obszarach Natura 2000 Dolina Dolnej Baryczy

PLH020084, Dolina Oleśnicy i Potoku Boguszyckiego PLH020091, Kumaki Dobrej PLH020078, Wzgórza Niemczańskie PLH020082, Lasy Grędzińskie PLH020081, Łęgi nad Bystrzycą PLH020103, Pieńska Dolina Nysy Łużyckiej PLH020086.

Forma i liczba egzemplarzy: jeden egzemplarz w wersji elektronicznej na płycie CD/DVD.

2. Do dnia **4 stycznia 2019 r.** – wykonanie i przedłożenie do siedziby Zamawiającego dokumentacji zawierającej przedmiot zamówienia (tj. wyniki inwentaryzacji wraz z opracowaniem pełnej dokumentacji) dla wybranych przez Wykonawcę 30 % obszaru objętego ekspertyzą. Przekazane materiały podlegać będą procesowi sprawdzania przez Zamawiającego. Stopień zaawansowania prac inwentaryzacyjnych/ weryfikacyjnych (wartość procentowa), niezbędny do zrealizowania płatności, będzie oceniany przez Zamawiającego na podstawie szczegółowego zakresu prac oraz śladu GPS w postaci pliku *.gpx. przedstawionych przez Wykonawcę.

Forma i liczba egzemplarzy: jeden egzemplarz w wersji elektronicznej na płycie CD/DVD.

3. Przekazanie Wykonawcy pisemnej informacji o koniecznych zmianach w dokumentacji lub braku uwag – w terminie 28 dni od daty otrzymania dokumentacji.
4. Do dnia **15 lutego 2019r.** – wykonanie i przedłożenie do siedziby Zamawiającego dokumentacji, zawierającej zmiany wynikające z przeprowadzonego procesu sprawdzenia lub przekazanie Zamawiającemu szczegółowego uzasadnienia braku możliwości dokonania wnioskowanych zmian.

Forma i liczba egzemplarzy: jeden egzemplarz, zgodnie z zapisami cz. XII Opisu Przedmiotu Zamówienia.

5. Do dnia **6 maja 2019r.** – wykonanie i przedłożenie do siedziby Zamawiającego dokumentacji zawierającej przedmiot zamówienia (tj. wyniki inwentaryzacji wraz z opracowaniem pełnej dokumentacji) dla wybranych przez Wykonawcę kolejnych 30% obszaru objętego ekspertyzą. Przekazane materiały podlegać będą procesowi sprawdzania przez Zamawiającego. Stopień zaawansowania prac inwentaryzacyjnych/ weryfikacyjnych (wartość procentowa), będzie oceniany przez Zamawiającego na podstawie szczegółowego zakresu prac oraz śladu GPS w postaci pliku *.gpx. przedstawionych przez Wykonawcę.

Forma i liczba egzemplarzy: jeden egzemplarz w wersji elektronicznej na płycie CD/DVD.

6. Przekazanie Wykonawcy pisemnej informacji o koniecznych zmianach w dokumentacji lub braku uwag – w terminie 28 dni od daty otrzymania dokumentacji
7. Do dnia **17 czerwca 2019r.** – wykonanie i przedłożenie do siedziby Zamawiającego dokumentacji zawierającej zmiany wynikające z przeprowadzonego procesu sprawdzenia lub przekazanie Zamawiającemu szczegółowego uzasadnienia braku możliwości dokonania wnioskowanych zmian.

Forma i liczba egzemplarzy: jeden egzemplarz, zgodnie z zapisami cz. XII Opisu Przedmiotu Zamówienia.

8. Do dnia **10 stycznia 2020r.** – wykonanie i przedłożenie do siedziby Zamawiającego dokumentacji zawierającej całość przedmiotu zamówienia (tj. wyniki inwentaryzacji wraz z opracowaniem pełnej dokumentacji) dla 100% powierzchni obszaru objętego ekspertyzą. Przekazane materiały podlegać będą procesowi sprawdzania przez Zamawiającego. Przedstawiając całość przedmiotu zamówienia należy przedstawić wyniki i analizę dla całości obszaru (uwzględniając wcześniejsze stopnie zaawansowania prac), celem prawidłowej oceny przedmiotów ochrony, zagrożeń, określeniem celów działań i działań ochronnych.

Forma i liczba egzemplarzy: jeden egzemplarz w wersji elektronicznej na płycie CD/DVD.

9. Przekazanie Wykonawcy pisemnej informacji o koniecznych zmianach w dokumentacji lub braku uwag – w terminie 28 dni od daty otrzymania dokumentacji
10. Do dnia **21 lutego 2020r.** – wykonanie i przedłożenie do siedziby Zamawiającego dokumentacji zawierającej zmiany wynikające z przeprowadzonego procesu sprawdzenia lub przekazanie Zamawiającemu szczegółowego uzasadnienia braku możliwości dokonania wnioskowanych zmian.
Forma i liczba egzemplarzy: zgodnie z zapisami cz. XII Opisu Przedmiotu Zamówienia.
11. Do dnia **29 maja 2020r.** - udział w maksymalnie dwóch spotkaniach Zespołów Lokalnej Współpracy (w zależności od zapotrzebowania eksperta z danej dziedziny), w tym przygotowanie i przedstawienie wkładu merytorycznego na spotkania (np. w formie prezentacji, referatu, opracowania treści materiałów dla uczestników) oraz pełnienie funkcji merytorycznego eksperta z dziedziny ekspertyzy.

Powyższa etapowość realizacji przedmiotu zamówienia nie dotyczy zadania N9_Ch - ekspertyz chiropterologicznych w obszarach Natura 2000 Sztolnia w Młotach PLH020070 oraz Kiełczyn PLH020099, gdzie zamówienie realizowane będzie w następujący sposób:

1. Do **30 dni od podpisania umowy** – opracowanie i przedłożenie do siedziby Zamawiającego wykazu przedmiotów ochrony objętych ekspertyzą w granicach obszaru Natura 2000, z zastrzeżeniem, że ich lista może ulec weryfikacji w toku prac.
2. Do dnia **10 stycznia 2020r.** – wykonanie i przedłożenie do siedziby Zamawiającego dokumentacji zawierającej całość przedmiotu zamówienia. Przekazane materiały podlegać będą procesowi sprawdzania przez Zamawiającego.
Forma i liczba egzemplarzy: jeden egzemplarz w wersji elektronicznej na płycie CD/DVD.
3. Przekazanie Wykonawcy pisemnej informacji o koniecznych zmianach w dokumentacji lub braku uwag – w terminie 28 dni od daty otrzymania dokumentacji.
4. Do dnia **21 lutego 2020r.** - wykonanie i przedłożenie do siedziby Zamawiającego dokumentacji zawierającej zmiany wynikające z przeprowadzonego procesu sprawdzenia lub przekazanie Zamawiającemu szczegółowego uzasadnienia braku możliwości dokonania wnioskowanych zmian.
Forma i liczba egzemplarzy: zgodnie z zapisami cz. XII Opisu Przedmiotu Zamówienia.
5. Do dnia **29 maja 2020r.** - udział w maksymalnie dwóch spotkaniach Zespołów Lokalnej Współpracy, w tym przygotowanie i przedstawienie wkładu merytorycznego na spotkania (np. w formie prezentacji, referatu, opracowania treści materiałów dla uczestników) oraz pełnienie funkcji merytorycznego eksperta z dziedziny ekspertyzy.

III. A. Zakres opracowania ekspertyz przyrodniczych:

1. Ustalenie przedmiotów ochrony obszaru (gatunków oraz siedlisk przyrodniczych) objętych Ekspertyzą [wymóg § 2 pkt 1, § 4 pkt 2,3 *Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (Dz. U., nr 34 poz. 186 ze zm.)*, zwanego dalej *Rozporządzeniem*];
2. Skompletowanie, analiza i ocena materiałów, w tym udostępnionych przez Zamawiającego, których wykaz stanowi załącznik A, dotyczących siedlisk

OPIS PRZEDMIOTU ZAMÓWIENIA

przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt wymienionych w *Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz. U. 2014 r., poz. 1713)* zwanym dalej *Rozporządzeniem ws. siedlisk przyrodniczych i gatunków* oraz ptaków z załącznika I *Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (wersja ujednolicona) (Dz. U. UE.L.10.20.7)*, zwaną dalej *Dyrektywą Rady 2009/147/WE*. Wykonawca poda literaturę wykorzystywanych publikacji, wg wzoru podanego w pkt 12 Szablону projektu dokumentacji Planu, stanowiącego

3. załącznik E;
4. Wykonanie inwentaryzacji przyrodniczej siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin, bezkręgowców, ssaków (bez nietoperzy), nietoperzy, ptaków, płazów, gadów i ryb oraz ich siedlisk zgodnie z zakresem określonym w poniższej tabeli 1. oraz ewentualnie innych siedlisk przyrodniczych i gatunków roślin i zwierząt nie wymienionych w SDF-ach, a zidentyfikowanych w trakcie prac terenowych;

Tabela 1. Zakres koniecznych inwentaryzacji przyrodniczych, o których mowa w cz. III.A. pkt. 3

Obszar			Ekspertyza						
			Siedliskowa	Chiropterologiczna	Herpetologiczna	Teriologiczna (bóbr, wydra)	Entomologiczna	Ichtiologiczna	Ornitologiczna
1	Dolina Dolnej Baryczy	PLH020084	X	X	X	X	X	X	
2	Dolina Oleśnicy i Potoku Boguszyckiego	PLH020091	X	X	X	X	X	X	
3	Góry Złote	PLH020096	X	X		X	X	X	
4	Kielczyn	PLH020099		X					
5	Kozioróg w Czernej	PLH020100	X				X		
6	Kumaki Dobrej	PLH020078	X	X	X		X		
7	Lasy Grędzińskie	PLH020081	X	X	X	X	X		
8	Łęgi koło Chałupek	PLH020104	X						
9	Łęgi nad Bystrycą	PLH020103	X	X	X	X	X	X	
10	Modraszki koło Opoczki	PLH020094	X				X		
11	Pieńska Dolina Nysy Łużyckiej	PLH020086	X	X	X	X	X		
12	Stawy Karpnickie	PLH020075	X		X	X	X	X	
13	Sztolnia w Młotach	PLH020070	X	X					
14	Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie	PLB020010							X
15	Wzgórza Niemczańskie	PLH020082	X	X		X	X	X	
16	Źródła Pijawnika	PLH020076	X			X	X		

5. Opisanie metodyki prowadzonych badań (w przypadku braku wskazania w metodyce Monitoringu gatunków i siedlisk przyrodniczych Państwowego Monitoringu Środowiska/ Generalnego Inspektoratu Ochrony Środowiska, zwanego dalej GIOŚ, sposobu prowadzenia monitoringu oraz braku wyszczególnienia dla danego gatunku i siedliska przyrodniczego parametrów i wskaźników oceny stanu ochrony, należy zaproponować ekspercki sposób przeprowadzenia badań oraz wskaźniki niezbędne do dokonania oceny stanu zachowania, które należy przedłożyć Zamawiającemu do akceptacji);
6. Wskazanie i opisanie lokalizacji miejsc, w których stwierdzono poszczególne płaty siedlisk przyrodniczych, stanowisk gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk (poprzez wskazanie działek ewidencyjnych) wraz z podaniem współrzędnych geograficznych w układzie PL-1992 oraz powierzchni siedlisk przyrodniczych, powierzchni siedlisk gatunków roślin i zwierząt; w przypadku nietoperzy lokalizację miejsc podać z podziałem na miejsca rozrodu, bytowania i hibernacji;
7. Określenie przybliżonej liczebności populacji roślin i zwierząt; w przypadku nietoperzy liczebność populacji podać z podziałem na populację osiadłą (rozrodczą i zimującą) oraz migrującą;
8. Wskazanie i opisanie lokalizacji miejsc istotnych dla poszczególnych siedlisk przyrodniczych i gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk;
9. Ocenienie stanu ochrony przedmiotów ochrony w tym ustalenie i opis właściwego stanu ochrony na podstawie posiadanej przez Wykonawcę wiedzy merytorycznej, dostępnych opracowań i badań terenowych (wymóg § 3 pkt 3 i § 5 *Rozporządzenia* zgodnie z metodyką monitoringu GIOŚ (z zastrzeżeniem pkt 4);
10. Zidentyfikowanie, opisanie i ocenienie istniejących i potencjalnych zagrożeń dla utrzymania lub osiągnięcia właściwego stanu przedmiotów ochrony (wymóg § 3 pkt 4 *Rozporządzenia*);
11. Ustalenie celów działań ochronnych do osiągnięcia w okresie, na jaki jest sporządzany Plan (tj. 10 lat) (wymóg § 3 pkt 5 *Rozporządzenia*);
12. Ustalenie działań ochronnych wynikających z ustalonych celów działań ochronnych (wymóg § 3 pkt 6 *Rozporządzenia*), w tym wskazanie proponowanych działań związanych z ochroną czynną, działań związanych z ochroną bierną, działań związanych z utrzymaniem bądź modyfikacją metod gospodarowania, konieczności uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiocie ochrony;
13. Wyszczególnienie przedmiotów ochrony do objęcia monitoringiem przyrodniczym ze wskazaniem sposobu, lokalizacji, częstotliwości obserwacji oraz stałej powierzchni kontrolnej;
14. Podanie i opisanie wskazań do monitoringu realizacji działań ochronnych;
15. W przypadku, gdy występowanie danego siedliska przyrodniczego lub gatunku rośliny lub gatunku zwierzęcia nie zostanie potwierdzone podczas badań terenowych i wykazany zostanie brak siedlisk przyrodniczych i brak siedlisk tego gatunku w granicach obszaru Natura 2000, zaproponowanie wykreślenia gatunku z listy przedmiotów ochrony w SDF-ie obszaru oraz przedłożenie uzasadnienia merytorycznego możliwych powodów zaistnienia takiej sytuacji, biorąc pod uwagę teren obszaru objętego ekspertyzą, tj. z wyłączeniem terenów Lasów Państwowych. Analogicznie, w przypadku stwierdzenia występowania w granicach obszaru innych – niewymienionych w SDF-ie obszaru – siedlisk przyrodniczych i gatunków roślin i zwierząt wymienionych w *Rozporządzeniu ws. siedlisk przyrodniczych i gatunków* oraz w *Dyrektywie Rady 2009/147/WE*, dokonać analizy czy siedlisko przyrodnicze

- i populacja danego gatunku spełnia kryteria uznania go za przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 – jeśli tak winny zostać one poddane ocenie tak samo jak przedmioty ochrony wymienione w SDF-ie obszaru;
16. Przygotowanie i przedstawienie Zamawiającemu ewentualnych propozycji ustaleń i wskazań do planów/ programów/ projektów dotyczących zagospodarowania przestrzennego wszystkich gmin zlokalizowanych w granicach obszaru pod kątem ochrony przedmiotów ochrony, objętych wpływem ww. dokumentów planistycznych. Wykonawca dokona powyższego na Szablonie projektu dokumentacji Planu (pkt. 2.5 i 7 Szablonu), który stanowi załącznik E;
  17. Przygotowanie propozycji projektu zmian Standardowego Formularza Danych obszaru i jego granic;
  18. Wykonanie i przekazanie Zamawiającemu poglądowych fotografii z inwentaryzowanego terenu oraz z miejsc cennych przyrodniczo, a także zdjęcia badanych przedmiotów ochrony, zdjęcia płatów siedlisk przyrodniczych, miejsca stwierdzeń gatunków oraz ich siedlisk;
  19. Wykonanie i przekazanie Zamawiającemu plików z nagraniami z przeprowadzonych nasłuchów detektorowych oraz listę skontrolowanych obiektów wraz z dokumentacją fotograficzną (dot. ekspertyz chiropterologicznych).

III. B. Zakres opracowania danych GIS:

- 1) Zestawienie rodzajów użytków gruntowych położonych w obszarze, w szczególności w obrębie przedmiotów ochrony, dla których ochrony obszar ten został utworzony, z uwzględnieniem danych z ewidencji gruntów przekazanych przez Zamawiającego.
- 2) Zestawienie powierzchni poszczególnych płatów siedlisk przyrodniczych i stanowisk gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk oraz ogólnej powierzchni poszczególnych płatów siedlisk przyrodniczych i stanowisk gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk w obszarze.
- 3) Wykaz działek i wydzieleń leśnych w obrębie których występują poszczególne siedliska przyrodnicze i stanowiska gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk w obszarze.
- 4) Przedstawienie na mapach tematycznych w wersji elektronicznej (JPG, PDF) sporządzonych na podstawie podkładu mapowego udostępnionego przez zamawiającego – według „Standardu danych GIS w ochronie przyrody” stanowiącego załącznik B:
  - a. stanowisk i obszarów występowania siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt oraz ich siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze lub proponowanymi do włączenia do przedmiotów ochrony;
  - b. istniejących i projektowanych form ochrony przyrody;
  - c. zagrożeń istniejących i potencjalnych;
  - d. działań/zadań ochronny czynnej siedlisk przyrodniczych i gatunków zwierząt oraz ich siedlisk, działań związanych z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania oraz uzupełnieniem stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony;
  - e. miejsc lub powierzchni przeznaczonych do monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz monitoringu realizacji celów działań ochronnych;
  - f. pozostałych informacji, które są niezbędne do zobrazowania ustaleń planu ochrony (m.in. szlaków komunikacyjnych, jednostek osadniczych, form

użytkowania terenu, lasów, wód powierzchniowych, infrastruktury technicznej i turystycznej);

- 5) Wykonawca zobowiązuje się do przedłożenia Zamawiającemu plików ESRI shapefile (*.shp) z ww. danymi w układzie PL-1992.

IV. Ustalenie przedmiotów ochrony objętych ekspertyzą

1. Wykonawca ustali przedmioty ochrony, objęte ekspertyzą w granicach obszaru Natura 2000 przyjmując, że wszystkie siedliska i gatunki z oceną ogólną A, B, C, D ujęte w SDF-ie obszaru są objęte ekspertyzą. W obszarach ptasich bierze się pod uwagę tylko ptaki i ich siedliska, w obszarach siedliskowych – tylko siedliska przyrodnicze, rośliny i zwierzęta inne niż ptaki i ich siedliska. Jeżeli Wykonawca posiada nowsze i udokumentowane dane i informacje inne niż te zawarte w SDF-ie obszaru w odniesieniu do siedlisk i gatunków, które w obszarze powinny być przedmiotami ochrony, to należy je uznać za przedmioty objęte ekspertyzą/pracami. Za przedmioty objęte ekspertyzą należy uznać również inne niż wykazane w SDF chronione gatunki i siedliska (wymienione w *Dyrektywie Rady 2009/147/WE* oraz *Rozporządzeniu ws. siedlisk przyrodniczych i gatunków*) stwierdzone w toku prowadzonych prac oraz przedstawić ich wykaz Zamawiającemu do akceptacji.
2. Ustalając przedmioty ochrony obszaru, będącego przedmiotem zamówienia, należy uwzględnić sąsiedztwo innych obszarów Natura 2000 i w razie potrzeby zidentyfikować związki funkcjonalne ich przedmiotów ochrony z obszarem objętym ekspertyzą w celu zapewnienia spójności sieci Natura 2000. Dla obszarów pokrywających się (OSO i SOO) należy uwzględnić priorytety ochrony, tak aby wykluczyć w dalszych pracach możliwość konfliktu celów ochrony między tymi obszarami, w tym celu należy przeanalizować istniejącą dokumentację planów zadań ochronnych obszarów Natura 2000, których granice częściowo pokrywają się.
3. Wykonawca rozważy, czy istnieje konieczność wskazania kluczowych siedlisk i gatunków, których występowanie zadecydowało o wyznaczeniu danego obszaru, tak aby:
  - a) szczególnie starannie zaplanować ich ochronę;
  - b) rozstrzygać na ich rzecz konflikty między celami ich ochrony a celami ochrony innych przedmiotów ochrony (w konsultacji z koordynatorem obszaru Natura 2000 wyznaczonym przez tut. Dyрекcję na rzecz opracowania projektu Planu Zadań Ochronnych);
4. Wykonawca opracuje projekt zmiany SDF zgodnie z obowiązującym formularzem i instrukcją do wypełniania SDF z 2012 roku, który stanowi załącznik C.
5. Wykonawca ustali przedmioty ochrony na Szablonie projektu dokumentacji Planu (pkt 1.5 z ppkt Szablonu), który stanowi załącznik E.
6. Wykonawca opracuje i prześle Zamawiającemu wyszczególnienie przedmiotów ochrony obszaru, z zastrzeżeniem, że ich lista może ulec weryfikacji w toku prac.

V. Ocena stanu przedmiotów ochrony

1. Uzupelnienie zebranych informacji o przedmiotach ochrony jest dokonywane w toku całego procesu planistycznego, w tym podczas spotkań Zespołu Lokalnej Współpracy. Informacje o przedmiotach ochrony, w zakresie pracy Eksperta, będą przekazywane Wykonawcy przez Zamawiającego.

2. Wykonawca powinien dążyć do identyfikacji, pozyskania i zestawienia wszystkich dostępnych źródeł informacji o występowaniu przedmiotów ochrony, ich stanie zachowania, zagrożeniach, wymogach i możliwościach ochrony.
3. Wykonawca w toku prac z Zespołem Lokalnej Współpracy zweryfikuje uzyskane informacje o przedmiotach ochrony, oceniając ich aktualność, wiarygodność i kompletność oraz określi (uszczegółowi) potrzebę wykonania, w ramach zlecenia, niezbędnych prac terenowych weryfikujących i uzupełniających tę wiedzę.
4. Jeżeli Wykonawca posiada nowsze i udokumentowane dane i informacje inne niż te zawarte w SDF-ie obszaru w odniesieniu do siedlisk i gatunków (wymienione w *Rozporządzeniu ws. siedlisk przyrodniczych i gatunków* oraz w *Dyrektywie Rady 2009/147/WE*), które w obszarze powinny być przedmiotami ochrony, to należy je uznać za przedmioty objęte ekspertyzą/pracami.
5. Wyłączenie pewnych przedmiotów ochrony jest możliwe w trakcie prac po uzyskaniu nowych informacji i danych naukowych o siedliskach i gatunkach sklasyfikowanych jako A, B i C, które potwierdzą, że popełniono błąd w SDF-ie w zakresie identyfikacji przedmiotów ochrony i ich oceny albo nastąpił zanik gatunku lub siedliska w wyniku procesów naturalnych niewynikających z faktu niepodejmowania działań ochronnych po 1 maja 2004 roku.
6. Wykonawca w efekcie weryfikacji informacji o przedmiotach ochrony w obszarze przedstawi do akceptacji Zamawiającemu zaktualizowaną listę przedmiotów ochrony wraz ze wskazaniem oraz uzasadnieniem, które przedmioty ochrony będą brane pod uwagę w dalszym toku prac.
7. Ocena stanu ochrony przedmiotów ochrony jest dokonywana przez Wykonawcę, zgodnie z metodyką GIOŚ.
8. Ocenę wykonuje się na podstawie zgromadzonych danych i informacji o konkretnych płatach siedliska oraz stanowiskach gatunków w oparciu o wizje terenowe, które weryfikują i uzupełniają posiadaną wiedzę.
9. Ocena stanu ochrony przedmiotów ochrony opiera się na parametrach i skali określonej w załączniku do *Rozporządzenia*, w której „FV” oznacza stan właściwy, „U1 – niezadowolający”, „U2 – zły”.
10. Podstawą oceny parametrów siedliska przyrodniczego (powierzchnia siedliska, struktury i funkcji, perspektywy ochrony, wskaźniki kardynalne) oraz gatunku innego niż ptaki (stan populacji, stan siedliska i perspektywy ochrony/zachowania, wskaźniki kardynalne) są odrębne zestawy wskaźników opracowane dla poszczególnych gatunków i typów siedlisk, przyjęte na podstawie wiedzy naukowej do celów monitoringu. Zestawy wskaźników dla części siedlisk i gatunków wraz z zasadami ich interpretacji są dostępne na stronie internetowej GIOŚ (www.gios.gov.pl/siedliska).
11. Parametr „perspektywy ochrony/ zachowania” należy ocenić, biorąc w szczególności pod uwagę istniejące trendy i zjawiska (np. trendy zmian zagospodarowania przestrzennego), a także istniejące plany i programy oraz wyniki raportów o stanie zachowania typów siedlisk przyrodniczych, oraz gatunków roślin i zwierząt na poziomie kraju, przekazane Komisji Europejskiej w 2007 r., dostępne na stronie internetowej GIOŚ (<http://www.gios.gov.pl>).
12. W przypadku gdy Zamawiający nie dysponuje zestawem wskaźników (wg GIOŚ) dla określonych przedmiotów ochrony objętych ekspertyzą, Wykonawca zaproponuje eksperckie brzmienie brakujących wskaźników, które przedłoży do akceptacji Zamawiającemu. Z chwilą, gdy GIOŚ opracuje brakujące wskaźniki, Wykonawca zaktualizuje oceny parametru siedliska przyrodniczego (powierzchnia siedliska, struktury i

funkcji, perspektywy ochrony) oraz gatunku innego niż ptaki (stan populacji, stan siedliska i perspektywy ochrony/zachowania) na podstawie tych wskaźników i dokona stosownych aktualizacji w ekspertyzie.

13. Wykonawca opracuje oceny stanu gatunków lub typów siedlisk przyrodniczych będących przedmiotem ochrony w obszarze, zgodnie z przyjętą skalą, przy czym oceny te powinny być zgeneralizowane na poziomie obszaru na podstawie rozkładu ocen na poszczególnych stanowiskach. W przypadku braku kompletnej wiedzy, jako ocenę należy przyjąć, jeżeli to możliwe, "najlepsze możliwe oszacowanie najbardziej prawdopodobnej wartości skali", z równoczesnym opisaniem stopnia niepewności zgodnie z propozycją nowego formularza SDF. W przypadku gdy nie jest możliwe zastosowanie skali oceny, zapisuje się stan nieznaną - czyli „XX”.
14. Wykonawca dokona oceny stanu przedmiotów ochrony na Szablonie projektu dokumentacji Planu (pkt 3 z ppkt Szablonu), który stanowi załącznik E.

VI. Inwentaryzacja

Wykonawca zobowiązany jest sporządzić ogólny opis terenów przyległych do inwentaryzowanych pod kątem zagospodarowania obszaru, w tym m.in. występowanie zabudowy, jej typ, szlaki komunikacyjne, występowanie terenów podmokłych, wysięków, lasów, rodzaj gruntu (pola uprawne, ugory) w sposób umożliwiający uzupełnienie informacji o szacie roślinnej obszaru i formach jego zagospodarowania, służące identyfikacji zagrożeń i wypracowaniu zasad jego ochrony.

Wykonawca zobowiązany jest zinwentaryzować 100% powierzchni obszaru w obrębie terenu położonego poza gruntami Skarbu Państwa, znajdujących się w zarządzie PGL LP.

Wykonawca dokona inwentaryzacji na Szablonie projektu dokumentacji Planu (pkt 2.6 z ppkt Szablonu), który stanowi załącznik E oraz w formie sprawozdania uzupełniającego inwentaryzację o dane w zakresie:

- a) lokalizacji miejsc, w których stwierdzono poszczególne gatunki zwierząt, roślin, siedlisk przyrodniczych wraz z podaniem współrzędnych geograficznych (podanie współrzędnych X i Y w układzie współrzędnych prostokątnych płaskich PL-1992), działek ewidencyjnych, podziału administracyjnego (gmina, powiat);
- b) opisu zdjęć fitosocjologicznych wykonanych w obrębie siedlisk przyrodniczych.

A. Inwentaryzacja siedlisk przyrodniczych

Inwentaryzacja siedlisk przyrodniczych obejmuje całość terenu położonego poza gruntami Skarbu Państwa (SP) będących w zarządzie PGL LP (obszar ekspertyzy został przedstawiony na mapach, stanowiących załącznik D): siedliska przyrodnicze wymienione w *Rozporządzeniu ws. siedlisk przyrodniczych i gatunków*, stanowiące przedmioty ochrony obszarów Natura 2000 (SDF ocena A, B, C), siedliska przyrodnicze z oceną D oraz siedliska przyrodnicze wymienione w tym rozporządzeniu, stwierdzone w trakcie inwentaryzacji. Inwentaryzacja siedlisk przyrodniczych powinna być sporządzona w oparciu o metodykę zawartą w przewodnikach metodycznych do monitoringu siedlisk przyrodniczych wydanych przez GIOŚ i zamieszczonych na stronie <http://siedliska.gios.gov.pl/pl/publikacje/przewodniki-metodyczne>.

Prace inwentaryzacyjne w terenie należy wykonywać w okresie wegetacyjnym (kwiecień-wrzesień). Należy zinwentaryzować co najmniej 60% powierzchni obszaru

w 2018r., pozostałą powierzchnię w 2019r. W obrębie ekosystemów łąkowych transekty należy zakładać w płatach niewykoszonych.

B. Inwentaryzacja gatunków roślin wymienionych w Rozporządzeniu ws. siedlisk przyrodniczych i gatunków:

Inwentaryzacja gatunków roślin obejmuje całość terenu położonego poza gruntami Skarbu Państwa (SP) będących w zarządzie PGL LP (obszar ekspertyzy został przedstawiony na mapach, stanowiących załącznik D): gatunki roślin wymienione w *Rozporządzeniu ws. siedlisk przyrodniczych i gatunków* stanowiące przedmioty ochrony obszarów Natura 2000 (SDF ocena A, B, C), gatunki z oceną D oraz gatunki wymienione w tym rozporządzeniu, stwierdzone w trakcie inwentaryzacji. Inwentaryzacja gatunków roślin powinna być sporządzona w oparciu o metodykę zawartą w przewodnikach metodycznych do monitoringu gatunków roślin wydanych przez GIOŚ i zamieszczonych na stronie <http://siedliska.gios.gov.pl/pl/publikacje/przewodniki-metodyczne>. Inwentaryzację gatunków roślin można połączyć z inwentaryzacją siedlisk przyrodniczych i kartować je łącznie. Wcześniejsze dane mogą posłużyć wyłącznie do weryfikacji, natomiast nie mogą służyć jako uzasadnienie do rezygnacji z badań nad danym gatunkiem lub grupą.

C. Inwentaryzacja gatunków zwierząt wymienionych w Rozporządzeniu ws. siedlisk przyrodniczych i gatunków

Inwentaryzacja gatunków zwierząt obejmuje całość terenu położonego poza gruntami Skarbu Państwa (SP) będących w zarządzie PGL LP (obszar ekspertyzy został przedstawiony na mapach, stanowiących załącznik D): gatunki zwierząt wymienione w *Rozporządzeniu ws. siedlisk przyrodniczych i gatunków* stanowiące przedmioty ochrony obszarów Natura 2000 (SDF ocena A, B, C), gatunki z oceną D oraz gatunki wymienione w tym rozporządzeniu stwierdzone w trakcie inwentaryzacji. Prace inwentaryzacyjne obejmują w zależności od obszaru:

- chiropterofaunę,
- teriofaunę,
- herpetofaunę,
- ichtiofaunę,
- entomofaunę.

Inwentaryzacja gatunków zwierząt powinna być sporządzona w oparciu o metodykę zawartą w przewodnikach metodycznych do monitoringu gatunków zwierząt wydanych przez GIOŚ i zamieszczonych na stronie <http://siedliska.gios.gov.pl/pl/publikacje/przewodniki-metodyczne>.

1. **Chiropterofauna:** Badania należy wykonać w latach 2018 i 2019. Zadaniem chiropterologa w sezonie zimowym będzie zinwentaryzowanie schronień zimowych i zebranie informacji o zimujących tam gatunkach (ich liczebności i składzie gatunkowym). W okresie rozrodczym nietoperzy należy zinwentaryzować kolonie rozrodcze nietoperzy. W obszarach Natura 2000: Góry Złote PLH020096, Kiełczyn PLH020099, Sztolnia w Młotach PLH020070 należy przeprowadzić inwentaryzację w oparciu o metodykę GIOŚ. W ramach inwentaryzacji, oprócz oceny stanu ochrony zgodnie z metodyką GIOŚ, należy również przeprowadzić badania dotyczące okresów aktywności nietoperzy, wskazując m.in. lokalizacje kolonii/kryjówek letnich,

ważnych miejsc rojenia, szlaków migracyjnych, terenów żerowiskowych i in. W obszarach Natura 2000: Dolina Dolnej Baryczy PLH020084, Dolina Oleśnicy i Potoku Boguszyckiego PLH020091, Kumaki Dobrej PLH020078, Wzgórza Niemczańskie PLH020082, Łęgi nad Bystrzycą PLH020103, Pieńska Dolina Nysy Łużyckiej PLH020086 Wykonawca winien zaproponować metodykę ekspercką, uwzględniającą nasłuchy detektorowe i poszukiwanie schronień nietoperzy, kolonii/kryjówek letnich, ważnych miejsc rojenia, szlaków migracyjnych, terenów żerowiskowych i in.

2. **Entomofauna:** należy zinwentaryzować co najmniej 60% powierzchni obszaru w 2018r., pozostałą powierzchnię w 2019r. Badania należy przeprowadzić w okresie od maja do września. Wyniki prac inwentaryzacyjnych mają dostarczyć informacji, oprócz danych wymaganych metodyką GIOŚ, również m.in. o rozmieszczeniu stanowisk, siedliskach, liczebności.
3. **Herpetofauna:** należy zinwentaryzować co najmniej 60% powierzchni obszaru w 2018r., pozostałą powierzchnię w 2019r. Badania należy przeprowadzić w okresie rozrodu płazów. Celem badań jest m.in. uzyskanie danych, oprócz danych wymaganych metodyką GIOŚ, pozwalających również na oszacowanie liczebności populacji oraz wskazanie obszarów kluczowych do ich zachowania.
4. **Ichtiofauna:** należy zinwentaryzować co najmniej 60% powierzchni obszaru w 2018r., pozostałą powierzchnię w 2019r. Badania należy przeprowadzić w okresie od sierpnia do listopada. Inwentaryzacja powinna dostarczyć informacji, oprócz danych wymaganych metodyką GIOŚ również m.in. o rozmieszczeniu poszczególnych gatunków w ciekach obszaru, liczebności, strukturze wiekowej, preferowanych siedliskach.
5. **Teriofauna** (bez chiropterofauny): należy zinwentaryzować co najmniej 60% powierzchni obszaru w terminach zgodnych z metodyką GIOŚ na przełomie 2018/2019r., pozostałą powierzchnię w 2019r. Inwentaryzacja powinna dostarczyć informacji, oprócz danych wymaganych metodyką GIOŚ, również m.in. o liczebności i rozmieszczeniu gatunków w obszarze, stanie i charakterze siedliska (rodzaj cieków, zasobność pokarmowa siedliska, dynamika siedliska, zdolność do odtwarzania się środowiska, rodzaju schronienia itp.), najistotniejszych siedliskach, miejscach przekraczania barier antropogenicznych.

D. Inwentaryzacja gatunków ptaków z załącznika I Dyrektywy Rady 2009/147/WE

Inwentaryzacja gatunków ptaków i ich siedlisk obejmuje całość Obszaru specjalnej ochrony ptaków Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie PLB020010 położonego poza gruntami Skarbu Państwa (SP) będących w zarządzie PGL LP oraz poza obszarem Parku Krajobrazowego Sudetów Wałbrzyskich, został ustanowiony Plan Ochrony (obszar ekspertyzy został przedstawiony na mapach, stanowiących załącznik D). Przedmiotem inwentaryzacji są gatunki ptaków z załącznika I *Dyrektywy Rady 2009/147/WE* stanowiące przedmioty ochrony ww. obszaru Natura 2000 (SDF ocena A, B, C), gatunki z oceną D oraz inne gatunki z załącznika I *Dyrektywy Rady 2009/147/WE* nie ujęte w SDF. Należy zinwentaryzować co najmniej 60% powierzchni obszaru w 2018r., pozostałą powierzchnię w 2019r. Badania należy przeprowadzić w terminach zgodnych z metodyką GIOŚ.

Inwentaryzacja gatunków ptaków powinna być sporządzona w oparciu o metodykę zawartą w przewodniku metodycznym do monitoringu ptaków lęgowych wydanych przez GIOŚ.

VII. Identyfikacja, opis i ocena istniejących lub potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych.

1. Wykonawca ustali listę zagrożeń i następnie określi ich charakter oraz wpływ na przedmioty ochrony, dokonując powiązania relacji przyczynowo-skutkowych ze wskaźnikami decydującymi o stanie ochrony siedliska bądź gatunku.
2. Wykonawca dokona identyfikacji, opisanie i oceny zagrożeń na Szablonie projektu dokumentacji Planu (pkt. 4 Szablonu), który stanowi załącznik E.
3. Zagrożenia należy ustalić poprzez podanie kodu zagrożenia i jego nazwy, zgodnie z Instrukcją do wypełniania SDF wraz z załącznikami, która stanowi załącznik C.

VIII. Ustalenie celów działań ochronnych

1. Cele działań ochronnych powinny być ustalone z uwzględnieniem opinii innych grup interesu, w sposób realistyczny i zrozumiały dla niespecjalistów.
2. Wykonawca, przystępując do ustalenia celów działań ochronnych, określi długofalową (powyżej 10 lat) wizję optymalnego stanu przedmiotów ochrony danego obszaru Natura 2000, która powinna uwzględniać parametry „właściwego stanu ochrony”, w tym:
  - a) liczebność gatunku lub powierzchnia siedliska w obszarze nie ulegnie zmniejszeniu, a w przypadkach, jeśli jest to możliwe, nawet zostanie zwiększona;
  - b) zostaną zachowane lub odtworzone podstawowe cechy ekologiczne siedliska przyrodniczego;
  - c) będą zapewnione określone formy użytkowania gospodarczego w przypadku siedlisk półnaturalnych (np. łąkowych i pastwiskowych);
  - d) będzie zachowana różnorodność biologiczna związana z danym typem siedliska, w tym: gatunki typowe, rzadkie, chronione, specyficzne dla tego typu siedliska;
  - e) będą zachowane lub odtworzone kluczowe elementy struktury ekosystemów (np. udział starych drzewostanów i martwych drzew w lasach);
  - f) będą utrzymane we właściwym stanie siedliska warunkujące realizację cyklu życiowego gatunku chronionego w obszarze.
3. Podczas ustalania celów działań ochronnych gatunku lub siedliska przyrodniczego Wykonawca powinien kierować się:
  - a) koniecznością utrzymania właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony, jeżeli ten stan został oceniony jako niewłaściwy lub zły podjęcie działań zmierzających do uzyskania „stanu optymalnego”;
  - b) możliwością osiągnięcia celów w okresie działania Planu (10 lat);
  - c) istniejącymi i potencjalnymi uwarunkowaniami (w tym społecznymi i gospodarczymi) oraz ograniczeniami (w tym: technicznymi, finansowymi, organizacyjnymi, wynikającymi z braku wiedzy);
  - d) logiką planowania, tj. cele operacyjne (szczegółowe) powinny zbliżać do osiągnięcia celu strategicznego (głównego), a także powinny prowadzić do zmniejszenia lub wyeliminowania zagrożeń;
  - e) możliwością monitorowania i weryfikacji osiągania celów.
4. Wykonawca ustali cele działań ochronnych na Szablonie projektu dokumentacji Planu (pkt. 5 Szablonu), który stanowi załącznik E.

IX. Wykaz działań ochronnych

1. Wykonawca określi odpowiednie działania ochronne (obligatoryjne i fakultatywne) w odniesieniu do przyjętych celów działań ochronnych dla poszczególnych przedmiotów ochrony, które mogą dotyczyć między innymi:
  - a) wykonania określonych, jednorazowych bądź powtarzalnych, działań ochrony czynnej, jeżeli obecny stan przedmiotów ochrony w obszarze został oceniony jako niezadowalający lub zły;
  - b) wdrożenia zmian w stosowanych metodach gospodarowania w siedliskach przyrodniczych i siedliskach gatunków, jeżeli obecny stan przedmiotów ochrony w obszarze został oceniony jako niezadowalający lub zły;
  - c) utrzymania określonych metod gospodarowania w siedliskach przyrodniczych i siedliskach gatunków, jeżeli obecny stan przedmiotów ochrony w obszarze został oceniony jako właściwy;
  - d) uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, jeżeli stan ochrony przedmiotu ochrony nie jest możliwy do oceny.
2. Wykonawca określi działania ochronne, które:
  - a) muszą być indywidualnie zaprojektowane i dostosowane do każdego płatu siedliska, jeśli wynika to ze specyfiki i zróżnicowania płatów (przypisanego do działek ewidencyjnych);
  - b) tworzą standardowy pakiet działań ochronnych, który może być zastosowany do każdego płatu siedliska, gdy takie działania mogą być powielane i stosowane dla wielu płatów i służą celom ochrony;
  - c) polegają na określeniu ogólnych reguł i procedur gospodarowania (np. ogólnych reguł do stosowania w gospodarce rolnej, rybackiej) lub za pomocą mechanizmów o ogólnym zastosowaniu (np. pakietów rolnośrodowiskowych).
3. Działania ochronne powinny obejmować również działania w zakresie monitoringu osiągnięcia celów działań ochronnych, w tym w szczególności monitoring odpowiednich parametrów i wskaźników stanu ochrony przedmiotów ochrony.
4. Planując działania ochronne, należy określić:
  - a) rodzaj działań ochronnych;
  - b) zakres prac przewidzianych do realizacji i w razie potrzeby warunki co do sposobu ich wykonania;
  - c) teren lub miejsca ich realizacji (z podaniem działek ewidencyjnych gruntowych lub w inny sposób określenie miejsca realizacji umożliwiające umiejscowienie realizacji np. poligon);
  - d) termin lub okres oraz częstotliwość ich realizacji;
  - e) szacunkowe koszty ich realizacji;
  - f) techniczne uwarunkowania realizacji działań.
5. Wykonawca określi odpowiednie działania ochronne na Szablonie projektu dokumentacji Planu (pkt. 6 Szablону, z wyłączeniem kolumny *Podmiot odpowiedzialny za wykonanie*), który stanowi załącznik E.

X. Monitoring

W ramach monitoringu, Wykonawca dokona:

1. opisanie metodyki prowadzonych badań (w przypadku braku wskazania w metodyce GIOŚ sposobu prowadzenia monitoringu oraz braku wyszczególnienia dla danego gatunku i siedliska przyrodniczego parametrów i wskaźników oceny stanu ochrony,

- należy zaproponować ekspercki sposób przeprowadzenia badań oraz wskaźniki niezbędne do dokonania oceny stanu zachowania, które należy przedłożyć Zamawiającemu do akceptacji);
2. wskazania i opisanie lokalizacji miejsc, w których stwierdzono poszczególne siedliska przyrodnicze, gatunki roślin i zwierząt i ich siedliska (działki ewidencyjne, wydzielania leśne), wraz z podaniem współrzędnych geograficznych oraz powierzchni siedliska przyrodniczego oraz powierzchni siedlisk gatunków roślin i zwierząt; w przypadku nietoperzy lokalizację miejsc podać z podziałem na miejsca rozrodu, bytowania i hibernacji;
  3. określenia przybliżonej liczebności populacji roślin i zwierząt; w przypadku nietoperzy liczebność populacji podać z podziałem na populację osiadłą oraz migrującą (rozrodczą i zimującą);
  4. wskazania i opisanie lokalizacji miejsc istotnych dla poszczególnych siedlisk przyrodniczych i gatunków i ich siedlisk;
  5. w przypadku, gdy występowanie danego siedliska przyrodniczego lub gatunku rośliny lub zwierzęcia nie zostanie potwierdzone podczas badań terenowych i wykazany zostanie brak siedlisk przyrodniczych i brak siedlisk tego gatunku w granicach obszaru Natura 2000, zaproponować wykreślenie gatunku z listy przedmiotów ochrony w SDF-ie obszaru oraz przedłożyć uzasadnienie merytoryczne możliwych powodów zaistnienia takiej sytuacji, pamiętając o terenie obszaru objętym ekspertyzą, tj. z wyłączeniem terenów LP. Analogicznie, w przypadku stwierdzenia występowania w granicach obszaru innych – niewymienionych w SDF-ie obszaru – siedlisk przyrodniczych i gatunków roślin i zwierząt z *Rozporządzenia ws. siedlisk przyrodniczych i gatunków*, dokonać analizy czy siedlisko przyrodnicze i populacja danego gatunku spełnia kryteria uznania go za przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 – jeśli tak winny zostać one poddane ocenie tak samo jak przedmioty ochrony wymienione w SDF-ie obszaru;
  6. podania i opisanie wskazań do monitoringu realizacji działań ochronnych na Szablonie projektu dokumentacji Planu (pkt 6 Szablonu), który stanowi załącznik E.

XI. Aktualizacja Standardowych Formularzy Danych Obszarów

Wykonawca przeanalizuje aktualny SDF obszaru i przedstawi propozycję jego zmian, obejmujący inwentaryzowaną grupę gatunków lub siedliska przyrodnicze, w tym zwłaszcza w zakresie:

- a) weryfikacji przedmiotów ochrony;
- b) propozycje aktualizacji oceny znaczenia przedmiotów ochrony (poprzez nadanie wartości A, B, C, D – zgodnych z instrukcją wypełniania SDF).

Wykonawca zweryfikuje dane zawarte w SDF-ie wraz z uzasadnieniem merytorycznym.

Wykonawca przedstawi propozycję zmian SDF na Szablonie projektu dokumentacji Planu (pkt 9 z ppkt Szablonu), który stanowi załącznik E.

XII. Forma opracowania dokumentacji

1. Na pełną dokumentację składa się:
  - a) Poprawnie wypełniony Szablon dokumentacji planu zadań;
  - b) Sprawozdanie uzupełniające Szablon, zawierające:
    - metodykę inwentaryzacji,

- karty obserwacji: siedlisk przyrodniczych, stanowisk gatunków,
  - fotografie zinwentaryzowanych siedlisk przyrodniczych i gatunków roślin oraz gatunków zwierząt wraz z ich siedliskami,
  - wskazanie lokalizacji miejsc, w których stwierdzono poszczególne gatunki zwierząt, roślin, siedlisk przyrodniczych wraz z podaniem współrzędnych geograficznych (podanie współrzędnych X i Y w układzie współrzędnych prostokątnych płaskich PL-1992), działek ewidencyjnych, podziału administracyjnego (gmina, powiat),
  - opis zdjęć fitosocjologicznych wykonanych w obrębie siedlisk przyrodniczych,
  - pliki z nagrań detektorowych dźwięków chiropterofauny,
  - ślady GPS (zgodnie z cz. XIV pkt. d);
- c) Mapy i opracowane dane GIS (zgodnie z cz. III B OPZ).
2. Dokumentację, stanowiącą przedmiot zamówienia, należy przedłożyć w siedzibie Zamawiającego w czterech egzemplarzach (w tym dwa w wersji elektronicznej na płycie CD/DVD). Dokumentację drukowaną - tekst - należy spiąć w sposób trwały, dopuszcza się bindowanie materiałów pod warunkiem nie tworzenia dużych tomów utrudniających przeglądanie poszczególnych kart, poszczególne tomy dokumentacji należy czytelnie i w sposób trwały opisać na stronie frontowej oraz grzbiecie.
  3. Dokumentację, stanowiącą przedmiot zamówienia, na płytach CD/DVD w formie elektronicznej należy dostarczyć w indywidualnych kopertach na płyty CD/DVD opisanych w sposób trwały na opakowaniu oraz bezpośrednio na płycie (podając nazwę obszaru, typ ekspertyzy, datę nagrania): pliki tekstowe w dwóch formatach: doc. lub docx. oraz PDF, mapy i cyfrowe warstwy informacyjne (GIS) w formatach zgodnych ze Standardem Danych GIS niniejszej specyfikacji oraz dodatkowo mapy i obrazowania graficzne w formacie rastru JPG oraz tif,
  4. GIS. Kompletne i poddane weryfikacji materiały należy dostarczyć na nośniku danych CD/DVD. Informacje opisujące strukturę przekazanych danych (klas obiektów) nie opisanych w Standardzie lub których uszczegółowienie wskazano w Standardzie, lub które zostały uzupełnione o dodatkowe atrybuty, nie wskazane w Standardzie należy zapisać w formacie doc. lub docx. oraz PDF. Dokumentacja opisowa zbiorów danych musi być zgodna ze Standardem Danych GIS; Wykonawca wraz z ostateczną wersją materiałów przekazuje Zamawiającemu wszelkie materiały uzyskane od Zamawiającego na potrzeby opracowania ekspertyzy (materiały te nie mogą być wykorzystywane do żadnych innych celów poza określonymi w zleceniu).
  5. Fotografie: w wersji cyfrowej o rozdzielczości minimum 1024 pikseli na dłuższym boku i 300dpi, na nośniku CD/DVD. Nazwa pliku winna jednoznacznie określać nazwę fotografowanego obiektu (siedliska przyrodniczego, gatunku lub miejsca), wskazywać lokalizacja i obszar Natura 2000 oraz datę wykonania, zgodnie ze wzorem: *nazwa_obiektu_lokalizacja_nazwa_obszaru_dd.mm.rrrr*
  6. Wszystkie materiały i opracowania w tym płyty CD/DVD muszą być oznakowane logotypami Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, GDOŚ, RDOŚ we Wrocławiu, Unii Europejskiej, zgodnie ze wzorcami przekazanymi przez Zamawiającego.

XIII. Organizacja i zakres prac terenowych

1. Zamawiający nie przewiduje możliwości zakupu wyników badań od Wykonawcy lub innych podmiotów opracowanych przed dniem podpisania umowy.

2. Wykonawca będzie przestrzegał założeń metodyki prac terenowych mających na celu uzupełnienie wiedzy o występowaniu siedlisk przyrodniczych i gatunków oraz stanu ich ochrony, które zostały opisane w Wytycznych wskazanych przez Zamawiającego.
3. Wykonawca uzyska zgodę na badania terenowe od właścicieli gruntów i nieruchomości.
4. Koszty dojazdu pokrywa Wykonawca.

XIV. Warunki kontroli i odbioru danej części prac oraz odbioru końcowego

a) Wyniki inwentaryzacji i oceny siedlisk przyrodniczych/gatunków roślin i zwierząt zostaną przyjęte przez Zamawiającego pod warunkiem:

- dostarczenia Zamawiającemu kompletu wymaganej dokumentacji;
- dostarczenia kompletu plików z urządzeń GPS obejmujących wszystkie pomiary i trasy, które powinny być zarejestrowane w trakcie prac inwentaryzacyjnych;
- dostarczenia kompletu wymaganych fotografii (plików cyfrowych);
- dostarczenia Zamawiającemu bazy GIS uzupełnionej w takim zakresie, jaki obejmuje dany poziom zaawansowania prac;
- braku wad w opracowaniu;
- kompletności przekazanych materiałów.

b) Opracowanie uznane zostanie za wadliwe jeśli stwierdzono:

- niespójność danych zawartych w sprawozdaniu uzupełniającym (np. inna godzina, dzień, inne siedlisko/szczegóły siedliska opisane w formularzu, inne na zdjęciu itp.);
- nieprawidłowości w wykonaniu prac/ pomiarów dotyczących ponad 10% płatów siedlisk przyrodniczych/ stanowisk i siedlisk gatunków lub ponad 10% zdjęć fitosocjologicznych/ transektów;
- nieprawidłowości w dokumentacji GPS;
- nieprawidłowości w dokumentacji fotograficznej;
- nieprawidłowości w dokumentacji terenowej;
- braki w dokumentacji dotyczącej oceny siedlisk i gatunków;
- brak lub pominięcie w pracach terenowych płatów siedlisk przyrodniczych/ stanowisk roślin/ zwierząt (tych dla których jest to celowe), wykazanych w poprzednich opracowaniach bez komentarza;
- braki w ekspertyzie lub ekspertyzach.

c) Nieprawidłowości wykonania prac:

- brak kompletu plików z urządzeń GPS;
- stwierdzenie manipulacji w plikach GPS;
- brak fotografii;
- stwierdzenie manipulacji w plikach zdjęciowych, lub usunięcie danych EXIF;
- stwierdzenie wykonania prac w nieprawidłowych terminach (np. poza sezonem wegetacyjnym, o innej godzinie niż wymagana metodyką itp.);
- stwierdzenie wykonywania prac przez osobę bez wymaganych kwalifikacji.

d) Wszyscy eksperci dokumentują swoje prace w terenie za pomocą urządzeń GPS, znacząc trasy przejść śladem aktywnym, a wyniki pomiarów za pomocą punktów nawigacyjnych (waypointów). Na wezwanie Zamawiającego Wykonawca przekaże mu pełną dokumentację pracy ekspertów (lub wskazanego eksperta), stanowiącą potwierdzenie

wykonania prac w terenie. Dokumentację należy przekazać w formie plików *.gpx lub innych zamiennych, których odczyt jest możliwy za pomocą programu QuantumGis lub MapSource wraz z informacją kogo i czego dane dotyczą (powiązanie między formularzami terenowymi a danymi GIS następuje przez wpisanie do formularza terenowego autora, daty i numeru punktu nawigacyjnego). Brak w/w danych będzie traktowany jako brak badań terenowych danego zagadnienia, odbiór prac tej części zamówienia będzie w takiej sytuacji niemożliwy.

e) Przy wykonywaniu zdjęć i pomiarów GPS należy zwracać uwagę na prawidłowe ustawienie daty i godziny. Rozbieżność w czasie pracy tych urządzeń może być uznana przez Zamawiającego za wadę dokumentacji.

f) Kontroli/odbioru terenowego dokonują przedstawiciele Zamawiającego w obecności co najmniej 1 przedstawiciela Wykonawcy. Każda kontrola/odbiór potwierdzany jest protokołem, który może przyjąć formę protokołu bieżącej lub końcowej kontroli lub odbioru robót w formie ustalonej z Zamawiającym, stanowiącego załącznik do dokumentacji rozliczenia całości robót lub takiego ich etapu, który został wyraźnie wyszczególniony w umowie co do terminu. Protokoły kontroli sporządza się w czterech egzemplarzach, jeden dla Wykonawcy, trzy dla Zamawiającego.

g) Zamawiający zastrzega sobie prawo do monitorowania postępu prac inwentaryzacyjnych na każdym z etapów, również przed odbiorem danego etapu. Podstawą takiej kontroli będą pliki z urządzeń GPS (trasy przejścia osób wykonujących inwentaryzację, punkty dokonanych obserwacji/stanowisk) oraz czytelnie wypełnione formularze terenowe.